

in Svet“, „Vrtec“, „Izvestja muzejskega društva“, „Družbo sv. Mohorja“, na samostojna dela itd. Kdo je ustvaril slovensko pedagoško literaturo, kdo slovensko metodiko, kdo uvedel v šolo narodno pesem, kdo opozoril Slovence na Komenskega, Pestalozzija, Rousseaua itd.? Vse to literarno delovanje slovenskega učiteljstva je vsaj toliko vredno, kolikor so vredni „Narodovi“ razbojniški romani. Z mirno vestjo torej primemo golido gnojnice, ki se je nagnila proti nam, in jo treščimo z vso smrdečo vsebino tistemu pod nos, ki je hotel osramotiti naše uspešno delo!

In tako smo zdaj gotovi! Tudi mi smo povedali odkritosrčno in pošteno svoje mnenje. Da je med učiteljstvom že davno opazovati strujo zoper sedanje liberalno stranko, ni več nobena tajnost, zato je moralo priti do tega. Čim prej — tem bolje. Učiteljstvo je bilo, je in ostane napredno. Ako ni več kakor deset učiteljev — in v tem primeru verjamemo „Narodu“ — ki soglašajo z njegovim člankom, je to le učiteljstvu v ponos, ker kaže, da zna učiteljstvo samo misliti in da je politično zrelo. A obenem je to za stranko žalostno izpričevalo, ker nam priča, da ni znala izborna organizovanega učiteljstva pridobiti zase.

Vemo prav dobro, da ni liberalizem odvisen samo od učiteljstva, a odvisen je od učiteljstva in od tistih zrelih mož, ki stoje za njim in njemu ob strani. In teh ni tako malo, kakor si mislijo v Ljubljani. Oklestite od drevesa veje in korenine — kaj ostane? Samo golo deblo, ki se posuši, pade in sprhni!

In to hoče „Slovenski Narod“.

Vkljub temu ostane učiteljstvo neomajno naprednega mišljenja. Kakor doslej se bo tudi odslej borilo za svoje in našega šolstva koristi, ker je prepričano, da pride našemu ljudstvu samo potem prave izobrazbe svobodna in boljša bodočnost.

„Slovenskemu Narodu“ pa smo hvaležni, da nam je ponudil priliko za pošten in odkritosrčen razgovor.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1906 K 177.464.06.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dobra znamenja.

Novemu učnemu in šolskemu redu niso zaman očitali premnogi politiki, da je nekaka v blažji obliki odeta koncesija avstrijskim klerikalcem in da bo treba paznim očesom motriti vsak korak, ki ga napravi internacijonalni klerikalizem pod varstvom novega učnega in šolskega reda.

C. kr. deželni šolski svet kraljestva Češkega je izdelal pred kratkim takozvano izvršitveno novelo — skoro popolnoma v klerikalnem duhu, akoravno prevladujejo v tej deželi napredni Mladočehi. Posebno § 74. je tako tolmačil, da bi ga menda lepše ne mogel tolmačiti c. kr. deželni šolski svet na Tirolskem.

Zakaj le-ta je odredil, da mora učiteljstvo nadzorovati ob nedeljah otroke pri mašah; da se mora vsaka zamuda nedeljske maše šteti kakor zamuda šolskega poldne, in da je ta zamuda neopravičena, ako otrok pride v ponedeljek dopoldne v šolo. Opraviči se pa, ako dotični šolar v ponedeljek dopoldne izostane od pouka. Vse te zamude mora dotično vodstvo sporočiti katehetu. — Neopravičene take zamude se kaznujejo z globo, oziroma z zaporom.

Ravnotako morajo učitelji nadzorovati otroke pri raznih procesijah. En učitelj sme pa le toliko otrok nadzorovati, kolikor jih more, maksimalno število 40.

Odredba c. kr. deželnega šolskega sveta češkega tudi precej omiljuje one točke, ki se tičejo katehetov. Pripoznava jih skoro kakor samostojna bitja, ki niso skoro nič vezana na šolsko disciplino. —

Umevno je torej, da je morala taka odredba zbuditi največjo nejevoljo med prebivalci Češke, tako med Čehi kakor tudi Nemci.

Prvi veto sta vložila dva člana c. kr. deželnega šolskega sveta. Pridružilo se jim je potem nebroj občin, korporacij, posameznikov i. t. d. Ogorčeni protesti — celo brzojavni — so deževali tako na zeleno mizo cesarskega namestnika, jeguljastega Coudenhova, kakor tudi c. kr. naučnega ministra dr. Marcheta.

In protesti so izdali. Coudenhove si ni upal niti predložiti imenovane odredbe v potrjenje, oziroma v objavo, a minister dr. Marchet je kratkomalo sistiral dotično odredbo, skličejoč se na § 14. držav. zak. z dne 21. dec. 1867. l.

Ta odredba je dalekosežnega pomena. Zakaj le-ta nam daje v roke sredstvo, odbiti z lahkoto vsak napad prepotentne naše duhovščine. — Kakor ne dela nobeden drug stan stafaže raznim cerkvenim ceremonijam, ravnotako ni obvezano učiteljstvo kakor ravnopraven stan v Avstriji izvrševati samovlastne naprave tega ali onega cerkvenega služabnika.

Imenovano sistiranje je imelo takoj dobro posledico.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je sklenil v svoji seji dne 20. junija t. l., da se s šolskim letom 1906/7 odpravijo takozvane tedenske šolske maše. — S tem sklepom je c. kr. mestni šolski svet ljubljanski storil veliko uslugo onim staršem, ki pošiljajo svojo deco v mestne ljudske šole. — Preverjeni smo, da bi dobil mestni šolski svet takoj odvezo vseh pravih staršev, ako bi jo potreboval.

Mnenje raznih celibaterjev nam pa ni in nam ne bo nikdar imponovalo. — In kadar se le-ti igravajo kot zagovorniki slovenskih staršev, tedaj imamo zanje vselej le pomilovalen vzklik: Kaj boste vi polljudje, saj ne poznate vzvišene ljubezni materinskega in očetovskega srea! △

Slika k istrskim razmeram.

V 49. številu lanskega letnika našega lista je omenil naš dopisnik, kako je prestavljal okrajni šolski svet v Kopru dva provizorična učitelja. Sedaj, ko so nam razmere bolj znane in ko je zadeva prišla do konca in se nam ne bo moglo očitati, da hočemo kaj prejudicirati, opišemo to zadevo natančneje, da bo občinstvu znano postopanje šol. oblasti v Istri. Torej k predmetu!

V Lazaretu blizu Kopra je obstojala trirazredna ljudska šola s slovensko-italijanskim učnim jezikom. Na tej trirazrednici je služboval nadučitelj II. pl. razreda že več časa provizorično. Mir je bil, dokler ni prišel na Lazaret župni upravitelj, ki misli,

da obstoji še vedno konkordatska šola. Ker ni bil nadučitelj tega mnenja, se je postavil kolikortoliko župniku po robu. Župnik je pričel zaradi tega denuncirati nadučitelja pri okrajnem šol. svetu. Koprski slovanski šolski nadzornik je mnenja, da je njegova nadzorniška dolžnost, poslušati take denuncijante, in če so v črni sukni, se jim mora tudi ustreči. Nastale so zategadelj za nadučitelja občutne težave. Vendar je nadučitelj dobil priče za žaljenje, ki ga je provzročil župni upravitelj, zaradi česar ga je tožil pred sodnijo. Upravitelj uvidevši, da nima pri sodnji enake zaslonbe kot pri okrajnem šol. svetu, je prosil odpuščanja. Nadučitelj mu je odpustil, in poravnala sta se. Poravnava ni prinesla miru. Župni upravitelj, podpiran od škofijskega ordinarijata, predsednika okr. šol. sveta in okraj. šol. nadzornika, je obrekoval nadučitelja dalje. Obdolžil ga je tatvine, trdil je namreč, da je nadučitelj ukradel puro. Razume se, da je to govoril najprej le proti svojim prijateljem, med katerimi je bil tudi predsednik okr. šol. sveta. Slednjič je vendar zvedel za obrekovanje tudi nadučitelj, a tako, kakor bi ga obrekoval neki kmet. Ostalo mu ni nič drugega kakor tožiti obrekovalca. Kmet je prišel pred sodnijo, a pokazalo se je, da ta ni pravi obrekovalec, pač pa širitelj obrekovanja, zakar je bil tudi kaznovan. V tem se je pokazalo, da je pravi obrekovalec župni upravitelj, a priči za to sta bila predsednik okraj. šol. sveta in okrajni šol. nadzornik. Ako je hotel nadučitelj rešiti svojo čast, je moral zopet tožiti in navesti navedena gospoda kot priči. S tem pa sta bila gospoda užaljena. In kaj sta naredila? Tri dni pred 1. marcem 1905 sta izdala nadučitelju dekret, glasom katerega bi moral nastopiti že 1. marca službo potovalnega učitelja za Črnotiče-Podgorje. Istodobno sta premestila učitelja od tam za nadučitelja v Lazaret. Prepričanja sta bila, da to smeta, ker sta bila oba učitelja provizorično nastavljeni. Nadučitelj je prosil, naj ga pustita v Lazaretu vsaj še toliko časa, dokler ne izteče pričeta pravda, a zanj ni bilo milosti. Kaj mu je bilo početi? Obrnil se je do člana okr. šol. sveta, in sicer, ker ni v koprskem okraj. šol. svetu takih članov slovanske narodnosti, ki bi se zavzemali za čast slovanskega učiteljstva, je bil prisiljen obrniti se do dr. Fel. Bennatija. Ta je s svojim vplivom doglal toliko, da so prestavili premestitev do 1. aprila. To so naznanili učitelju v Črnotiče brzojavno šele potem, ko je imel svoje pohoštvo že naloženo na vozu, kar je naš dopisnik povedal v 49. št. lanskega letnika.

Pravda pri sodnji se je razvila dalje in pokazala, da priče niso le priče, pač pa obenem tudi širitelji škodoželjnega obrekovanja. To in presrečna prijaznost med župnikom in predsednikom okr. šol. sveta, ki je bila pomazana tudi z boteljki, je vplivalo na gospode toliko, da so porabili ves svoj pritisk in pregovorili nadučitelja, da se je zopet pobotal z župnikom. Obljubili so mu zato, da ga puste v Lazaretu, a službo razpišejo v definitivno imenovanje, in kdor bo definitivnim imenovan, ta bo v Lazaretu.

Služba je bila kasneje razpisana, predsednik okr. šol. sveta je odšel na dopust in kasneje v stalni pokoj. Okrajnega šol. nadzornika je pa to, da ni bil učitelj premeščen, toliko jezilo, da se je izrazil ob neki priliki, da se odpove nadzorniški službi, ako bo dosedanji nadučitelj definitivno imenovan. Občina je res postavila na prvo mesto v ternu drugega prosilca, a deželni odbor je predložil v imenovanje dosedanjega, ki ga je dež. šol. svet tudi imenoval. Nadučitelj je že definitivno umeščen, ker je položil pri okr. šol. svetu tudi prisego. Sedaj bi pričakovali, da se nadzornik odpove, ako bi držal kaj na svojo besedo, a ker ga poznamo, smo prepričani, da ne bo tega naredil. Hodil bo rajši vsak teden po tri dni na posestvo v Tar in ko bo prilika, šikaniral bo sebi neljubega nadučitelja ter predlagal, naj se ga pre-

mesti iz službenih ozirov. To se mu posreči, ako bosta pritrjevala slepo kot dozdaj deželni šol. nadzornik in ravnatelj učiteljskega, ki je obenem član okrajnega in deželnega šol. sveta.

Pisarna.

XXXVII.

Vprašanje: Ali ima pravico okr. šolski svet osebno zaslišati učitelja zaradi lažnjive ovadbe klerikalne učiteljice ali hinavskega župnika, ki ni niti predsednik krajnega šolskega sveta niti krajni šolski nadzornik? Zakaj se ovadba ne dostavi pismenim potom prizadetemu učitelju v obrambno izjavo? Kdo trpi potne stroške? Tri pozive sem že prezrl. M. K.

Odgovor: Okrajni šolski svet ima pravico, vsako njemu podložno učiteljsko osebo pozvati na odgovor, ako je zatožena bodisi po katerokoli osebi, in Vi niste prav storili, da se niste odzvali. Ker pa imate, kolikor je nam znano, precej daleč do sedeža okrajnega šolskega sveta, zahtevajte v primerni obliki, da Vas zaslišijo pismeno, da Vam predlože pismena vprašanja, na katero odgovorite. Da bi pa Vam povrnili potne stroške, če greste sami na odgovor, ni mogoče, ker v to svrhu ne postavi okrajni šolski svet nikakršnih vsot v svoj proračun.

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Dalje.)

Materijal.

Prej se je risalo edino le s svinčnikom. Svinčnik (mehak št. 1 ali samo še 2) ostane tudi zdaj še najvažnejše risalo za risanje na pamet, prostolehtne vaje in za skiciranje po naravi.

Nov material je oglje, ki ga rabimo pri velikih prostolehtnih vajah. Večina učiteljev se ga boji, ker misli, da bi otroci z njim mazali, da nastane prah i. t. d. — Vsega tega se ni bati. Kdor je enkrat oglje poizkušal, je zvedel, da je zato prijetno, ker je mehko in gladko drči po papirju, ker se da s cunjico izbrisati in korigirati. Ko črto izberemo, ostane medla sled, ki jo lahko prevlečemo z neizbrisljivim materialom, svinčnikom ali barvnikom.

Najboljši in najbolj izrazit material pa je barva s čopičem.

Radirke ne rabimo pri risanju; samo kadar z njo snažimo risbe in le v redkih drugih slučajih jo upoštevamo. — Barvniki niso posebnega pomena. O njih se je že govorilo.

Za prostolehtne vaje rabimo ovojen papir, ker je cen; kdor pa zmore, je na boljem, če rabi boljši material, posebno za risbe, ki jih hoče shraniti. Vaje pa bi z ogljem lahko delali na vsak papir, tudi na že natisnjen. Te izdelke bi seveda zavrgli, ko bi dosegli svoj namen.

Pri barvnih vajah smo na boljšem, čim boljši je papir. Akvarelni papir naj ne bo gladek in ne tenak. Dokler rabimo samo eno barvo, velja slabša vrsta. Za barve naj ima učenec pripravno paleto, kjer so barve po vrsti prilepljene. Najboljša je ploščevinasta paleta.

Za prostolehtne vaje potrebujemo lepenke; nanje pritrdimo liste z zaponkami iz žice. Stojalec bi bila sicer dobra, a so draga, če so napravljena trpežno.

Za vodo naj ima učenec pri barvanju kozarec ali lonček po 4 l, za barve pa skodelčico.

Malo barve jemljemo naravnost s palete in jo poizkušamo na papirju prej, ko jo prenesemo na risbo.